

Lärarhandledning

DE PASSANT – VARA PÅ VÄG

AV MICHAEL GEYZEN

RIKSTEATERN

Om lärarhandledningen

Denna lärarhandledning från Riksteatern är ett stöd för dig som ska samtala med barn om *De Passant – Vara på väg*. Vi vill inspirera dig som lärare och ger här ett antal förslag till diskussioner. Handledningen är inte tänkt att genomföras i sin helhet, du använder självklart endast de delar som du tycker är relevanta för dig och dina elever. Lärarhandledningen är ett komplement till Riksteaterns skrift *Att öppna nya världar* som mer i detalj beskriver Riksteaterns grundläggande synsätt kring hur lärare kan arbeta med barn och unga i samband med en scenkonstupplevelse.

Vänliga hälsningar

Bengt Andersson

Konstnärlig ledare

Riksteatern, Barn & Unga

De Passant – Vara på väg

Vissa människor känner sig hemma var de än befinner sig. Andra ägnar hela livet åt att söka och hitta en plats att rota sig på och kalla sitt hem. *De Passant – Vara på väg* börjar först när resan är över. En grupp människor ställer ner sina resväskor och därmed inleds sökandet efter ett hem.

De Passant – Vara på väg är en ordlös, fysisk, visuell och dansant föreställning med livemusik och dansakrobatik. Livsavgörande ögonblick gestaltas genom fysisk lekfullhet.

De Passant betyder ”De förbipasserande”.

Regissören har ordet

Att känna sig hemma överallt och ingenstans

Arbetet med *De Passant – Vara på väg* började med mina personliga funderingar om vad ett hem är för något. Jag hade just flyttat för tjugofjärde gången och frågade mig själv om jag hade känt mig hemma på alla dessa adresser, eller ingenstans.

Jag påbörjade ett konstnärligt forskningsprojekt där jag intervjuade mängder av barn och vuxna om vad hemma betyder för dem. Barn med skilda föräldrar och barn med föräldrar som lever ihop, flyktingbarn och deras familjer. Jag pratade med arkitekter, psykologer och professorer.

Jag bad eleverna på skolan där jag tidigare jobbat att berätta vad de skulle ta med sig om de tvingades fly. Många svarade huvudkudde eller nalle, ingen nämnde Playstation eller cykel. Personer i ett flyktingläger berättade att deras hemkänsla väcktes när de äntligen kunde bjuda hem folk på te, även om hemmet i det här fallet bestod av ett enkelt skjul.

I *De Passant – Vara på väg* låter jag fyra karaktärer söka ett hem. Här finns inga entydiga svar, men en insikt som personerna i föreställningen får är att deras relationer är viktigare än den fysiska platsen.

Vi har improviserat fram innehållet utifrån mina intervjuer och arbetar med en form av ordlös rörelseteater, vilket faller sig naturligt och som gör att barn överallt kan förstå oss.

Vi uppskattar barnens reaktioner. Under skolföreställningarna finns det scener där elever ibland blir lite vilda och gärna pratar om vad de ser. Barn som kommer med sina föräldrar brukar däremot vara tysta och kanske gråta en skvätt. Vi välkomnar alla, unga som äldre, att skratta högt eller gråta om de vill det.

En scen som många reagerar på är när två killar dansar tryckare. Jag valde att arbeta med en ensemble med enbart män just för att kunna visa ömhet män emellan, något som särskilt pojkar kan vara ovana att se.

Jag hoppas att *De Passant – Vara på väg* kan väcka funderingar hos barn om vad hemma betyder för dem och att de uppskattar vad de har. Det finns många som måste gå igenom mycket för att hitta ett hem, om de någonsin gör det.

Michai Geyzen, regissör

PS. Som en följd av det här projektet började jag lägga mer tid på mitt eget hem. Jag möblerade om, köpte blommor och satte upp bilder på mina gudbarn. Framförallt började jag bjuda hem folk oftare på en kopp kaffe eller te. Fika heter det visst hos er. DS.

Michai Geyzen är 35 år och bor i Antwerpen, Belgien. Han arbetar som regissör, skådespelare, manusförfattare och teatercoach. Tidigare har han varit byggare, militär och lärare.

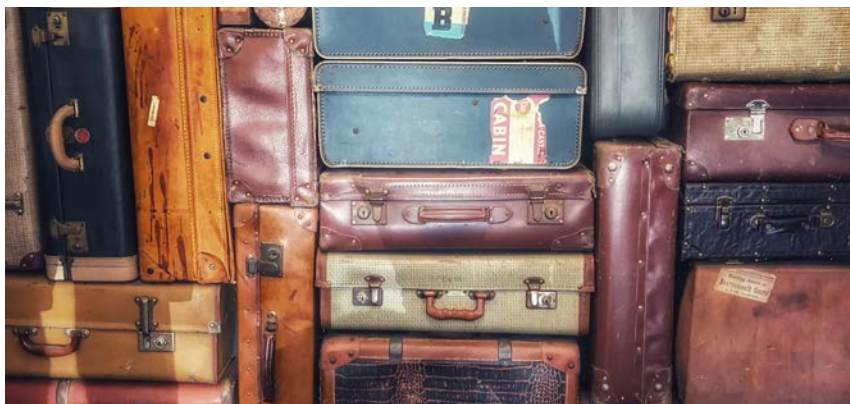
Så här kan du koppla föreställningen till samtiden och omvärlden

Människor flyttar många gånger under sin livstid och skapar därmed nya hem gång efter annan. För den som bor i storstadsområden är skapandet av nya hem en följd av hård konkurrens på bostadsmarknaden. En annan orsak är skilsmässor. 2017 skilde sig drygt 24 000 par i Sverige och även om inte alla dessa hade barn innebär upprottet ofta att många barn får två nya hem, ett hos vardera föräldern.

När SCB undersökte svenska folkets flyttvanor för några år sedan visade det sig att drygt 1,1 miljoner människor i Sverige flyttade under 2013. Av dessa flyttade närmare 140 000 personer mer än en gång.

Lägg därtill migrationen runt om i världen. Stora folkomflyttningar beror ofta på flykt undan krig, konflikt eller katastrof. I detta sammanhang finns möjligheter att även diskutera hem i betydelsen tillhörighet, kultur och ursprung.

Dessutom slår FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna fast att alla människor har rätt till ett hem (bostad).

Så här förbereder ni er inför föreställningen

Undvik att göra besöket till en skoluppgift med krav på ”läxa” i form av handlingsresumé eller recensionsuppgift. Då blir det mer lustfyllt för eleverna att gå på teater och utbytet blir större och mer berikande.

Förbered däremot gärna eleverna på de praktiska förutsättningarna inför teaterbesöket, exempelvis bussresa, tider, plats och annan väsentlig information.

Beroende på en föreställnings tematik kan det ibland vara bra att introducera själva ämnet för föreställningen genom att läsa på om tematiken, författaren, den tid när pjäsen skrevs och/eller när den utspelas.

Det kan vara bra att förbereda eleverna på att *De Passant – Vara på väg* är en visuell, ordlös och dansant föreställning som har inslag av såväl mimteater som koreografi. Föreställningen innehåller talade partier men då på ett helt påhittat språk.

Tips!

Tänk på att inte fotografera föreställningen, både för att kunna delta helt och fullt i det som sker på scen, men också på grund av upphovsrättsliga skäl.

En ung publik engagerar sig inte sällan i det som händer i en föreställning på ett sätt som en vuxen kan tycka är störande. Var trygg i att de artister som turnerar med Riksteatern är vana vid att interagera med barn och också vana att hantera detta.

Hur mycket får egentligen ett barn störa under en föreställning? Detta och annat får du tips om i skriften *Att öppna nya världar* på www.riksteatern.se/foreochefter

Efter föreställningen

Vi lever i en tid där det inte alltid finns utrymme för eftertanke, så var generös med tiden efter föreställningen. Låt upplevelsen sjunka in utan stress. Kanske finns det tid att dröja sig kvar eller prata en stund med artisterna på scenen.

Att inleda samtalet i klassen

Ett samtal kring en föreställning kan ge plats för fördjupad reflektion om handlingen samt om konstnärliga uttryck som gestaltning, ljus, ljud, kostym och scenografi. För att ett sådant samtal ska bli givande och konstruktivt är det bra att börja med att tillsammans försöka beskriva föreställningen på ett objektivt sätt, fritt från värdering och tolkning. Ju utförligare ni kan beskriva det ni varit med om, desto större blir möjligheterna att hitta olika tolkningar och sätt att analysera föreställningen.

Ibland finns det inte möjlighet att ha en diskussion med eleverna i direkt anslutning till föreställningen. Då kan det vara särskilt bra att inleda med en så kallad minnesrunda. Det innebär att alla får fundera en stund för sig själva för att minnas en specifik situation, eller scen, från föreställningen. En minnesrunda kan även vara bra i de fall diskussionen sker direkt efter en föreställning.

Som lärare känner du dina elever väl. Därmed vet du också hur du hittar balansen mellan att vara tillräckligt konkret och tydlig i diskussionen och samtidigt inte styra diskussionen alltför hårt. Var lyhörd och lyssna in vad eleverna själva verkar nyfikna på och har behov av att prata om.

Beskriv, tolka, reflektera

Efter en föreställning som *De Passant – Vara på väg* kan det finnas behov av att både dela med sig av sina tankar och upplevelser men också att få tid för egen reflektion. Det kan finnas många tolkningar i klassen och detta är ett tillfälle där du som lärare har möjlighet att möta eleverna utifrån deras egna upplevelser, till skillnad från den pedagogiska rollen som innebär att kunna förklara, begripliggöra eller lära ut rätt formler. Samtal och reflektioner kan genomföras i helklass, gruppvis, eller enskilt genom att skriva eller rita.

Beskriv

Det är lätt att i ett första skede vilja värdera det en har sett som bra eller dåligt, roligt eller tråkigt och så vidare. Men ett samtal som börjar med nyfikenhet kring elevernas uppfattning av föreställningen utifrån deras minnen och tankar är oftast mycket bättre. Be eleverna beskriva föreställningen som om de berättar för någon som inte sett den förut. Undvik värderingsfrågor i detta stadium. Exempel på frågor kan vara:

- Vad minns minns eleverna från föreställningen? (Hur många var på scen? Hur såg scenen ut? Vad fanns det för färger? Vad användes för teknik? Etcetera)
- Vilka var personerna på scen?
- Hur lät musiken?
- Hur pratade personerna på scen med varandra?
- Vad fanns det för olika rytmer?
- Rörde sig personerna på något särskilt sätt?

Tolka

Öppna först därefter upp för tolkningar av föreställningens innehåll. Uppmuntra elevernas olika tolkningar så att det framgår att det inte finns något rätt eller fel. Alla elever har rätt till sin egen tolkning.

- Vad tror eleverna att föreställningen handlade om?
- Det finns olika element för att berätta en berättelse, exempelvis ljus, ljud, kulisser och saker. Hur användes dessa i föreställningen?
- Vad skapades för stämning under de olika delarna av föreställningen?
- Vilka olika teman behandlades i föreställningen?
- Vilka var personerna i föreställningen? Vilken är deras relation till varandra och hur förändrades/utvecklades den under föreställningen (om den gör det)?
- Var kommer personerna i föreställningen ifrån? Vart är de på väg? Kommer de fram?
- Varför är de på väg? Flyr de från något? Är de på väg åt samma håll?
- Är de ensamma? Varför? Varför inte?

Reflektera

- Vad tror eleverna att de olika förändringarna av ljus, ljud och scenografi betydde?
- Hur tolkar eleverna detta på ett personligt plan?
- Vad tänker eleven?
- Vad känner eleven?

Koppling till Läroplanen LGR11

Läroplanens övergripande mål:

- Att eleven kan leva sig in i och förstå andra människors situation
- Att eleven kan använda sig av kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter
- Att eleven kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans

Andra övningar för klassrummet

Du känner dina elever bäst och vet vilka övningar som fungerar i din grupp. Här är förslag på några enkla övningar för att få eleverna att tänka kring frågor som rör flytt, flykt, hem och maskulinitet. I de fall elever har erfarenheter av att ha varit på flykt, alternativt för den som kanske bor i ett familjehem, kan en diskussion om vad som är ett hem vara särskilt känslig, vilket kan vara värt att tänka på.

Övning 1: Vad skulle du ta med dig?

Be eleverna skriva ner tre saker de skulle ta med sig om de skulle tvingas ge sig av hals över huvud och bara fick en minut på sig. Be eleven reflektera över de valda sakerna. Varför just dessa ting? Om det hade varit för 50 eller 100 år sedan, vilka saker tror eleven att en jämnårig skulle valt att ta med sig då?

Övning 2: Vad kännetecknar ett hem?

Här kan du som lärare skapa diskussioner utifrån frågor som: Var känner sig eleverna mest hemma? Vad är ett hem? Hur skapas ett hem? Vad är viktigt för att något ska kännas som ett hem? Är det saker, personer eller är det stämningen? Går det att ha flera hem? Kan känslan för ett hem förändras över tid och i sådana fall vad kan det bero på? Hur ser ett drömhem ut? Var ligger det och vilka bor där? Skiljer sig tankarna kring hem i olika delar av världen? Har alla människor ett hem? Hur gör den som inte har ett hem?

Övning 3: Maskulinitet och könsroller

Då de fyra huvudrollsinnehavarna i *De Passant – Vara på väg* är män finns det även möjlighet att reflektera kring manlighet, vikten av att visa sig sårbar och att vara beroende av andra.

Diskutera hem utifrån ett genusperspektiv: Tror eleven att det finns någon skillnad på flickors och pojkars sätt att tänka kring ”hem”? Om föreställningen hade handlat om tre tjejer istället för tre killar, hade något varit annorlunda då?

Koppling till Läroplanen LGR11

Läroplanen säger att en elev ska kunna samspela i möten med andra människor utifrån kunskap om likheter och olikheter i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia [läroplanens övergripande mål]
Undervisningen i de samhällsorienterande ämnena ska behandla följande centrala innehåll i årskurs 1–3

- Att flytta inom ett land och mellan länder. Vad detta kan ha för orsaker och få för konsekvenser.
- Livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel gott och ont, rätt och orätt, kamratskap, könsroller, jämställdhet och relationer.

Vi tar den unga publiken på allvar

Riksteatern tar alltid den unga publiken på allvar. Det gör vi genom att aktivt se på samhället ur ungas synvinkel och spegla maktförhållandena mellan vuxna och barn på ett trovärdigt sätt för den yngre publiken.

Precis som för vuxna är konsten och olika konstnärliga uttryck viktiga i sig och ska inte ha krav på sig att ha tydliga syften och mål. Varje enskild Riksteaterproduktion för barn och unga står för sig själv och existerar utifrån sitt eget konstnärliga uttryck.

Hjälp oss bli bättre

Vi på Riksteatern är måna om att det pedagogiska material vi tar fram är vad du som lärare och pedagog behöver. Därför ser vi gärna att du delar med dig av dina åsikter om denna lärarhandledning till oss. Vad är bra? Vad fungerar mindre bra? Vad har vi missat? Vi vill veta allt, från det stora till det lilla.

Mejla oss gärna!

Du är varmt välkommen att dela med dig av dina tankar eller återkoppla till oss på barnochunga@riksteatern.se

Länklista

Delar av denna lärarhandledning har hämtats från Riksteaterns skrift *Att öppna nya världar* av Karin Helander, professor i teatervetenskap, och Camilla Ljungdahl, filosofie magister i barnkultur. Hela häftet finns att ta del av här: www.riksteatern.se/attopnanyavarldar

www.riksteatern.se/barnochunga

www.riksteatern.se/foreochefter

www.fn.se (Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna)

Det är vi som jobbar med *De Passant – Vara på väg*

Medverkande Michai Geyzen/Patrick Vervueren/Hervé Guerrisi,
Javi Ojeda, Ephraïm Cielen/Pieter-Jan De Wyngaert/Gode Kempen,
Elias Vandenbroucke

Regi och koncept Michai Geyzen

Dekor Stef Stressel

Kostym Vick Verachtert

Musik Ephraïm Cielen

Dramaturg Mieke Versyp

Tekniskt team, Riksteatern:

Scenmästare/teknisk samordnare Jan Hultgren

Kostym-/rekvisitatekniker/turnéledare Sofia Andersson

Ljud -/ljutekniker Tuva Danhard

Producent, Riksteatern Jenny Engström

Konstnärlig ledare, Riksteatern Barn & Unga Bengt Andersson

De passant – Vara på väg är ett samarbete mellan Riksteatern Barn & Unga och det belgiska teaterkompaniet Laika.

RIKSTEATERN

Scenkonst som sätter tankar och känslor i rörelse, för alla överallt. Närmare 38 000 medlemmar skapar möjligheternas scen och öppnar mötesplatser i hela Sverige.

riksteatern.se/depassant

RIKSTEATERN

Riksteatern
145 83 Norsborg
Tel: 08-531 991 00

info@riksteatern.se - riksteatern.se